

Bressers
Erfgoed

OVERLEG 18/09/2020

BOUWHISTORISCHE NOTA

FASE	DEFINITIEF ONTWERP
PROJECTNUMMER	1992
PROJECTTITEL	RESTAURATIE, BESTEMMINGSWIJZIGING EN UITBREIDING KASTEEL VAN BERLARE
Projectadres	Frankrijkstraat 1, 9290 Berlare
Opdrachtgever	Gemeentebestuur Berlare Dorp 22, Berlare

Bressers Architecten bv
Kasteellaan 479 — 9000 Gent

1. Evolutie kasteeldomein

FASE 1: FAMILIE DE CASTRO

1627

De site bestond uit een opper- en neerhof. Het opperhof bestond uit een **motte** (= *aangelegde aarden heuvel*) met daarop woningen volledig omringd door een wal die tot aan de Damstraat (nu Frankrijkstraat) liep. Het **opperhof** moet ongeveer ter hoogte van de huidige kasteel gesitueerd worden. Het **neerhof**, te situeren ter hoogte van het huidige voorplein met dienstgebouwen, omvatte woningen, een oude boomgaard, een duiventoren en een stal. De site omvatte ook een **dreef** en een nieuwe boomgaard met woning en stal. Deze waren te situeren ter hoogte van de huidige dreef van aan het kerkplein naar het kasteel. Daarnaast lag er een gedeeltelijk **omwalde tuin** waar in de 19de eeuw de zogenaamde orangerie werd gebouwd.

1631

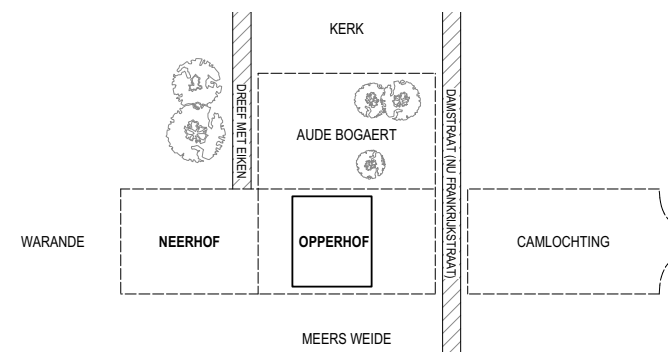
De omwalde site werd verkocht aan **Diego Sanchez de Castro**, toen gouverneur van Juliers en Sas van Gent. In de loop van de 17de eeuw zal de Castro zijn eigendom stelselmatig uitbreiden door de aankoop van diverse omliggende gronden.

FASE 2: FAMILIE VAN DEN MEERSCHE

1688

Verkoop aan **familie vanden Meersche**.

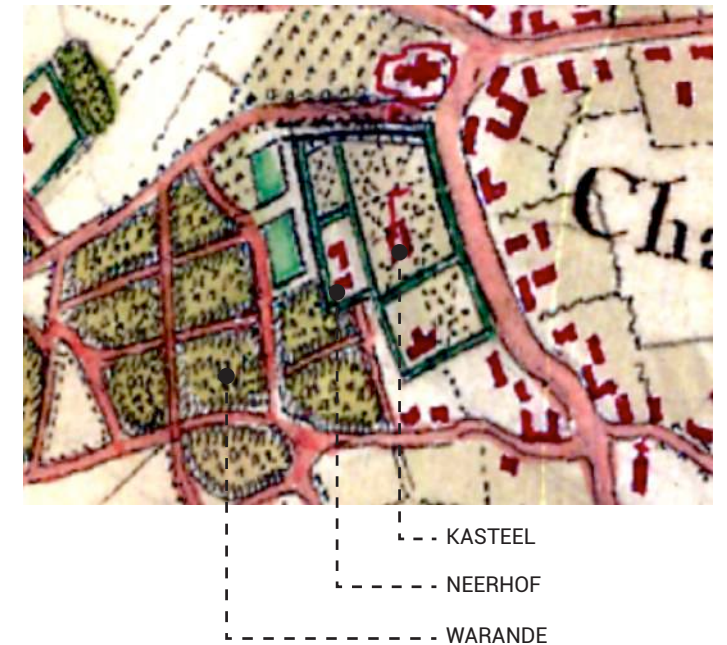
Op basis van de **verkoopsakte** werd een **schematische voorstelling** opgemaakt van het kasteeldomein. Deze stemt grotendeels overeen met de beschrijving uit 1627 en is nog steeds herkenbaar in de huidige aanleg van de kasteelsite.

1745 - 1748

VILLARETKAART. Het kasteeldomein is voorzien van **omwallingen** rond het kasteel (met inbegrip van de boomgaard), rond het neerhof en rond twee andere percelen, waarvan één met bebouwing. Aan de westzijde zijn twee **rechthoekige vijvers** en de **warande** met padenstructuur gelegen. Het spiegelboogvormig perceel, de zogenaamde camlochting, waarvan reeds sprake in de akte van 1688, werd hier niet opgetekend.

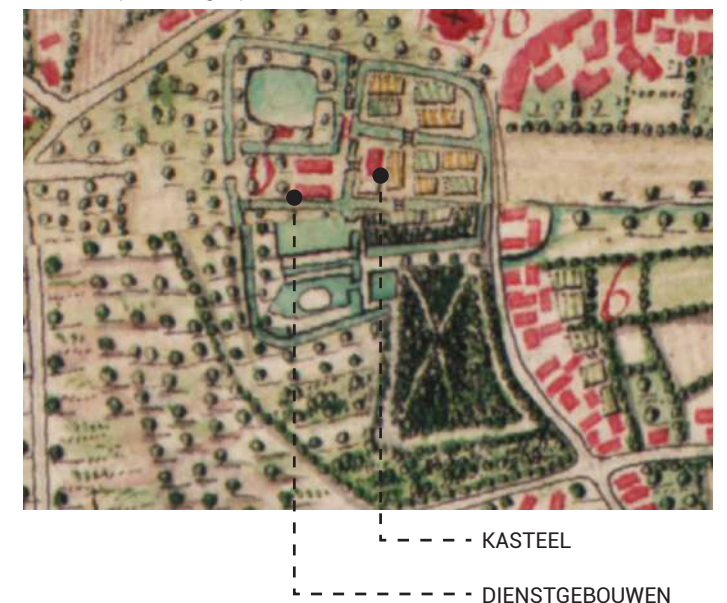
BRON : <http://www.geopunt.be>

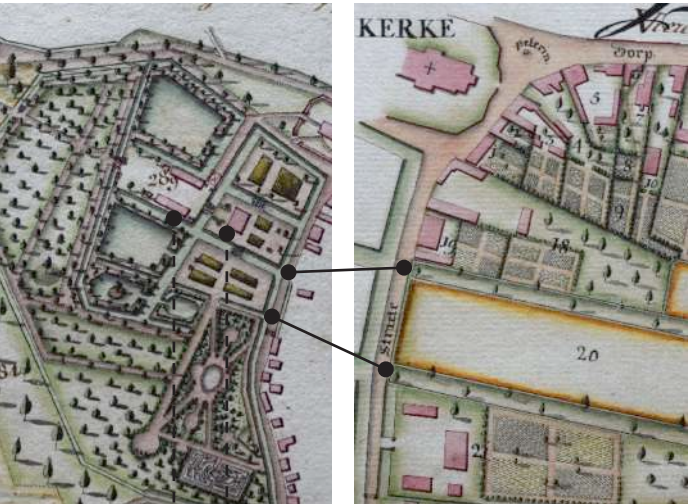
1745 - 1748

FERRARISKAART. De tuin van het kasteeldomein werd in het derde kwart van de 18e eeuw volledig heraangelegd volgens de principes van de **Franse formele tuinaanleg**. De verschillende delen van de tuin waren **omwald** maar stonden met elkaar in verbinding via **brugjes**. De wallen werden onder meer gebruikt om er met een bootje op te varen. Op de delen rond het kasteel lagen vierkante en **rechthoekige perken** met beplanting: vermoedelijke (moes)tuin ten noorden en siertuinen ten oosten en zuiden van het kasteel. De dienstgebouwen op het voorplein werden geflankeerd door twee grote **vijvers** die met bomenrijen afgezoomd werden. Aan de achterzijde van de dienstgebouwen liep de omwalling door. Het kasteeldomein omvatte ook enkele vijvers.

BRON : <http://www.geopunt.be>

BRON : Rijksarchief Gent

--- KASTEEL
--- DIENSTGEBOUWEN

FASE 3: FAMILIE DE LICHTERVELDE

1791

Verkoop aan **familie de Lichtervelde**. In 1791 was het Charles Joseph de Lichtervelde die in het bezit kwam van het kasteeldomein.

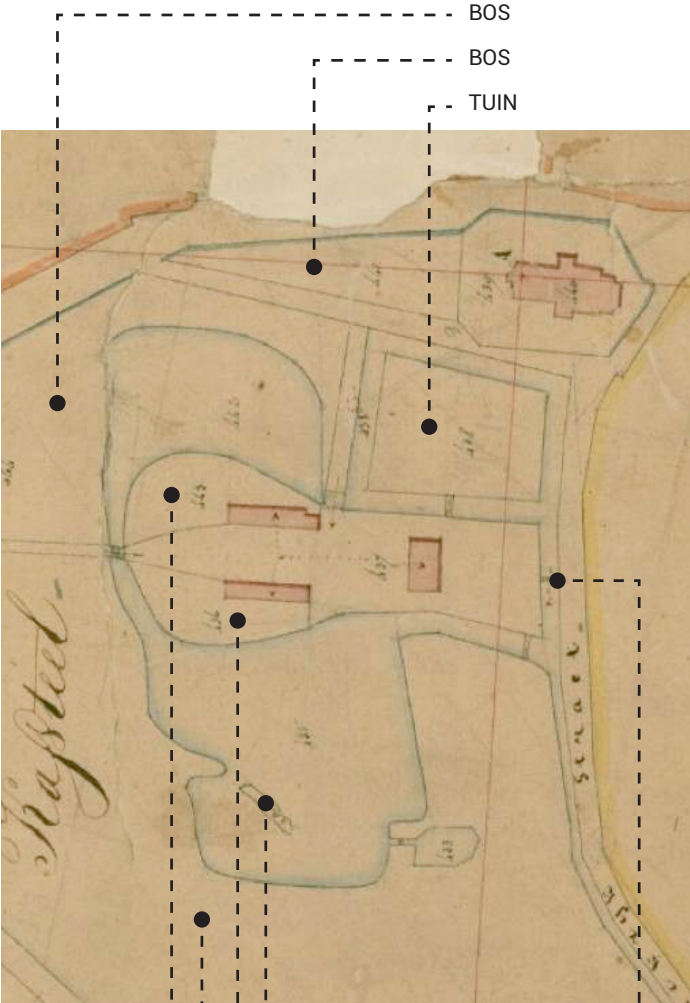
1810

Onder impuls van de familie de Lichtervelde werd eind 18e – begin 19e eeuw de tuinaanleg gewijzigd van een formele tuin volgens de principes van de Franse tuinaanleg naar een tuin met landschappelijke aanleg in **Engelse stijl**. Hierbij werden de vijvers omgevormd tot **onregelmatig gevormde, gebogen waterpartijen** en werd de tuin voorzien van **slingerende paden**, kenmerkend voor de 19de-eeuwse tuinaanleg. De omwalling tussen het kasteel en de dienstgebouwen (oude locatie van het neerhof) werd gedempt net als de omwalling achter de dienstgebouwen. Verder bleven de oude toegangen behouden net zoals de omwalde boomgaard / moestuin.

1835

Op deze kaart krijgen we een goed beeld van de tuin en de functie van de verschillende **tuinonderdelen**. Het kasteel bestond uit een rechthoekig volume met twee langwerpige bijgebouwen omgeven door een **bloementuin en heem (later lusthof)**. Tussen het kasteel en de kerk was een **omwalde (moes)tuin** gelegen. De eind 18de of begin 19de-eeuwse tuinaanleg bleef vrij goed bewaard en is tot op heden nog goed herkenbaar. De **toegangspoort** langs de dreef vanuit de Hoogstraat draagt de wapenschilden van de familie de Lichtervelde. De **ijzeren brug** dateert eveneens uit deze periode, maar werd onder impuls van de familie Jonas-Roos verplaatst bij de verbreding van de Frankrijkstraat.

BRON : Kadasterarchief Gent

--- BOS
--- BOS
--- TUIN
--- WATER VAN VERMAAK
--- EILAND
--- BLOEMENHOF, LATER LUSTHOF
--- BOS, LATER LUSTHOF
--- HEEM, LATER BOS EN LUSTHOF

FASE 4: JORIS VERGAUWEN

1883

Het kasteeldomein werd verkocht aan Georges (Joris) Eduard Vergauwen-Delacourt. **Joris Vergauwen** was van 1884 tot 1905 burgemeester van Berlare.

FASE 5: FAMILIE ROOS-JONAS

1906

Het kasteeldomein werd in 1906-1907 verkocht aan **Emile Roos-de Hemptinne** uit Schaarbeek. Later kwam het in bezit van zijn kinderen.

1934

Voor de **openbare verkoop** van het kasteel werd er

een grondplan van het kasteeldomein opgemaakt. De gebouwen zijn in het rood aangeduid en de waterpartijen in het blauw. Op het plan zijn de bruggen over de omwallingen aangeduid als een witte onderbreking in de blauwe omwalling. De verkoop werd niet toegewezen.

BRON : Archief Onroerend Erfgoed Oost-Vlaanderen

--- GROENTENTUIN
--- ORANGERIE

1935

Er werd een overeenkomst gesloten tussen het gemeentebestuur van Berlare en eigenaar Fernand Jonas-Roos om de Frankrijkstraat te verbreden door de **omwalling** van het kasteel **aan de Frankrijkstraat te dempen**. De wal, die over de volledige breedte van het kasteeldomein langs de Frankrijkstraat liep, bevond zich in slechte staat: er was sprake van geurhinder, slecht onderhouden walkanten en de bomen langs de wal vormden een gevaar voor het verkeer in de Frankrijkstraat. Het gemeentebestuur nam de werken op zich, terwijl de eigenaar de grond afstond voor het **verbreden van de straat**. In de omwalde tuin ten noorden van het kasteel werden bij de **orangerie** een aantal nieuwe volumes gebouwd. Een groot deel van de omwalling werd eveneens gedempt. De **brug** over de omwalling, die oorspronkelijk aan de achterzijde van het kasteel opgesteld stond, werd in de periode **verplaatst** naar de voorzijde van het kasteel.

FASE 5: GEMEENTE BERLARE

2008

Het kasteeldomein werd verkocht aan **gemeente Berlare**. Het kasteel en de bijgebouwen zullen in de toekomst dienst doen als het **nieuw administratief centrum** van Berlare.

2. Evolutie kasteel

FASE 1: FAMILIE DE CASTRO

Volgens verschillende bronnen liet familie de Castro een nieuw gebouw optrekken of grote verbouwingswerken uitvoeren. Het gaat hier vermoedelijk om het kasteel maar dit kan niet met zekerheid gezegd worden. Het 17de-eeuwse gebouw werd gerealiseerd in bak- en zandsteenstijl. Het gaat hier om bakstenen gevels op een witte natuurstenen plint waarbij er ook witte natuursteen gebruikt werd voor de speklagen, de water- en cordonlijsten, dorpels, negblokken rond de vensteropeningen (= grote steen in de omlijsting van een raam) en de kruisvensters. De gevel had op dat moment waarschijnlijk een geschilderd gevelmetselwerk.

Het huidig grondplan van het kasteel gaat terug op een 17de-eeuws grondplan, met een centrale vestibule geflankeerd door twee salons en twee andere ruimtes. Ondanks de verbouwingen van de 18de, 19de en 20ste eeuw is het 17de-eeuws grondplan nog duidelijk te herkennen. Uit onderzoek blijkt dat het zuidelijke deel van het kasteel werd heropgebouwd.

De 17de-eeuwse elementen in het interieur van het kasteel tonen aan dat het een zeer luxueus gebouw moet geweest zijn. Op de kelderverdieping van het kasteel bleven de rijkelijk gedecoreerde, 17de-eeuwse of vroeg 18de-eeuwse stucwerkplafonds bewaard. Dit toont aan dat de eigenaar de luxueuze afwerking van zijn kasteel tot op de kelderverdieping, een dienstverdieping waar hij nooit kwam, wou doordrijven. Op de kelderverdieping bleven eveneens een aantal opgeklampte deuren (= type deur met klampen (horizontaal) aan binnenzijde en verticale beplanking aan buitenzijde) bewaard die vermoedelijk ook uit de 17de eeuw of begin van de 18de eeuw dateren. Ook een

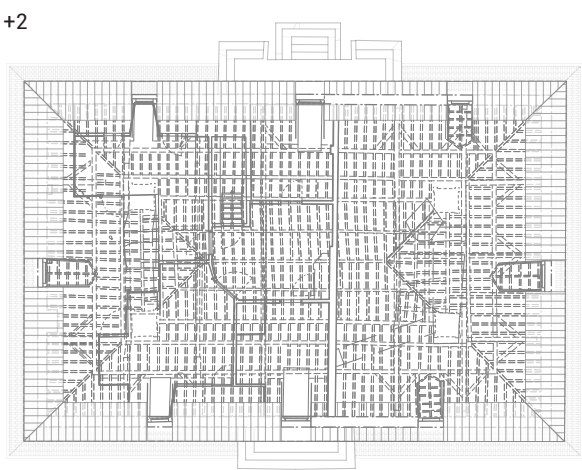
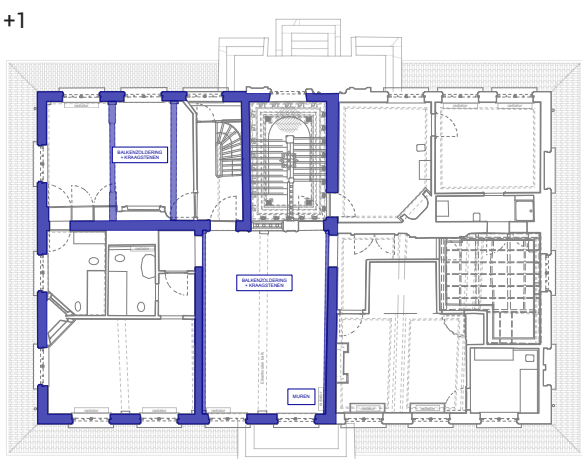
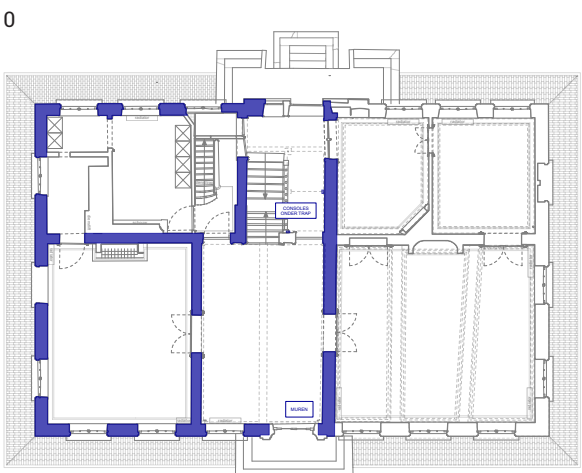
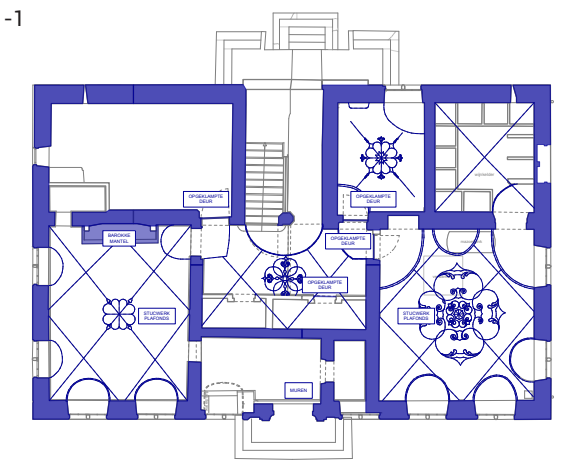

voorgevel kasteel

17de-eeuwse, barokke mantel die oorspronkelijk op het gelijkvloers stond, bleef bewaard op deze verdieping.

Ter hoogte van de eerste verdieping bleef in de centrale vestibule en aanpalende ruimte aan de noordzijde van het kasteel de 17de-eeuwse balkenzoldering bewaard. De moerbalken rustten op natuurstenen consoles / kraagstenen.

Na het overlijden van Diego de Castro in 1639 en zijn vrouw Joanna Lopez de Toledo y Gantau in 1646, volgde Jacques Diego de Castro zijn moeder op als heer van Berlare. Hij huwde in 1653 met Anthonette Clara de Hertoghe. Na zijn overlijden in 1668 hertrouwde ze met Gillis Francois Flores/Floris.

kelder - stucwerkplafond

kelder - stucwerkplafond

kelder -barokke mantel

kelder -barokke mantel

FASE 2: FAMILIE VAN DEN MEERSCHÉ

Na een moeilijke erfeniskwestie verkochten Don Juan Bernard de Castro en zijn zus jonkvrouw Isabelle Françoise de Castro, de kinderen van Jacques Diego de Castro, in 1688 het kasteel van Berlare aan Frans Aloïs vanden Meersche (1641-1739) voor 16000 gulden. Frans Aloïs was een Gentse lakenfabrikant en raadsheer in de Raad Van Vlaanderen.

Na het overlijden van Frans Aloïs in 1739 kwam het kasteeldomein in het bezit van zijn oudste zoon Jan Baptist vanden Meersche (1670-1747), die sinds 1736 eveneens eigenaar was van het zgn. Hotel Vanden Meersche aan de Nederpolder te Gent. Na het overlijden van Jan Baptist vanden Meersche in 1747 kwam het kasteeldomein in het bezit van zijn broer Alexander Augustijn vanden Meersche. De herstel en verbouwing van het kasteel door de familie vanden Meersche zijn te situeren van ca. 1720-1760. Dit op de resten van het voorgaande kasteel dat in 1677-1678 werd verwoest door de Franse soldaten.

De deuropening in de voorgevel werd in deze periode aangepast en voorzien van een nieuwe deuromlijsting. De blauwe hardstenen omlijsting dateert uit de periode 1740-1760. De gevels waren op dat moment nog steeds voorzien van stenen kruisvensters en vermoedelijk geschilderd gevelmetselwerk. De kruisvensters werden pas op het einde van de 18de of begin van de 19de eeuw uitgekomen.

Het afgeknot schilddak met de symmetrisch opgestelde bakstenen schouwen op de hoeken en de witte, geprofileerde kroonlijst op klossen dateren ook uit deze periode. De schouwen zijn voorzien van bolvormige elementen op elk hoek. Het dak is voorzien van dakkapellen met rondboogvormig of driehoekig fronton, één in het midden van de zijgevels en drie ter hoogte van de voor- en achtergevel.

In het interieur van het kasteel werden ook verschillende aanpassingen doorgevoerd. Op de kelderverdieping vinden we in de meeste ruimtes 18de – eeuwse wandbetegeling terug met witte en bruin gewolkte tegels (zogenaamde schildpadtegels). In het schotelhuis treffen we een 18de-eeuwse pomp aan, die in de 19de-eeuw werd aangepast.

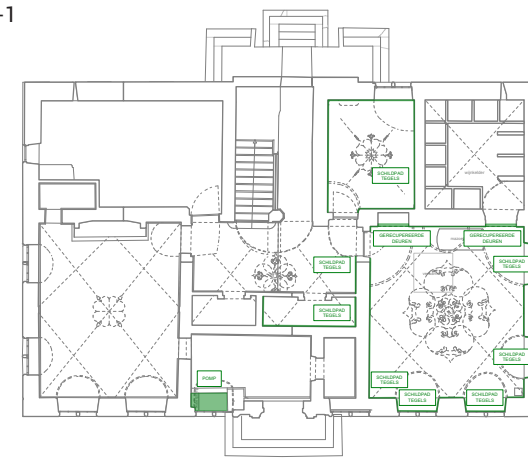
In de inkomhal (vestibule) op het gelijkvloers is een fragment te zien van een landschapsschildering uit 1730 die uitgevoerd werd door de schilder Jan Katali. In de vestibule werden de twee deuropeningen, die rechtover elkaar gelegen zijn, ingevuld met 18de-

eeuwse dubbele paneeldeuren. De deurvleugels werden opgehangen met pijpscharnieren en zijn voorzien van 19de-eeuwse deurkrukken. Op de schouwboezem in de ruimte naast de inkomhal zijn sporen te zien van afgekapte pleisterwerk (lijstwerk). Het bepleisterd plafond met zichtbare moerbalken is hier voorzien van holle kooflijsten (= profiel dat als ornament tussen muur en plafond wordt bevestigd), die ook in verschillende andere ruimtes bewaard gebleven is.

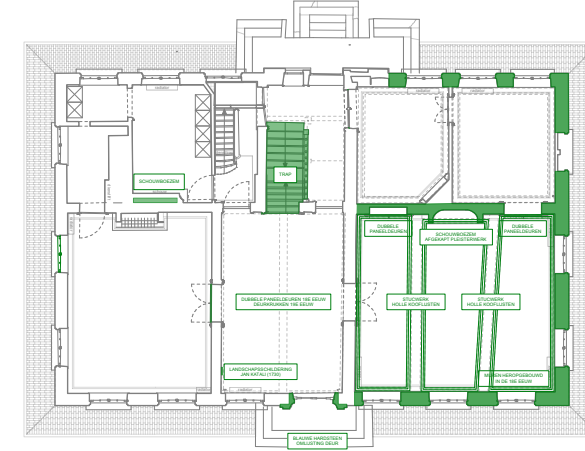

voorgevel kasteel

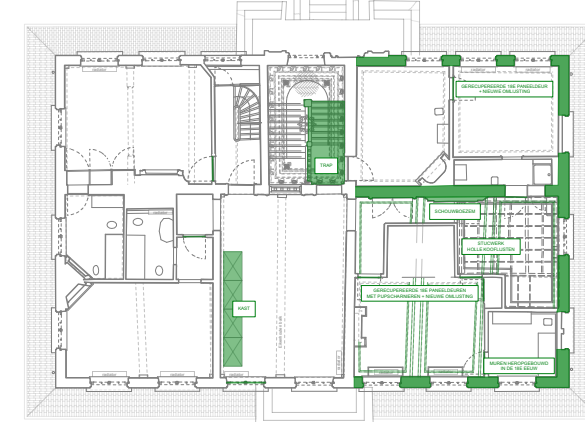
-1

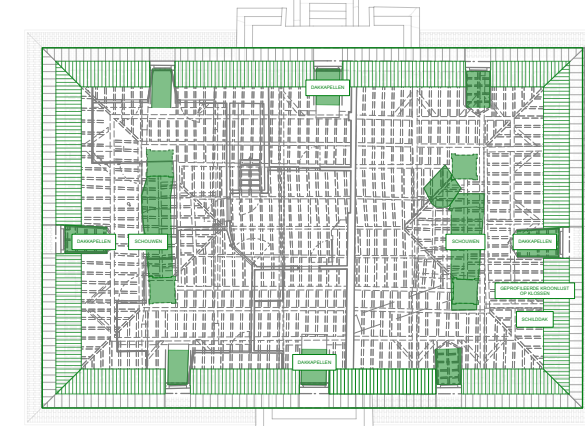
0

+1

+2

kelder - schildpadtegels

kelder - pomp

gelijkvloers - trap

gelijkvloers - dubbele deur

FASE 3: FAMILIE DE LICHTERVELDE

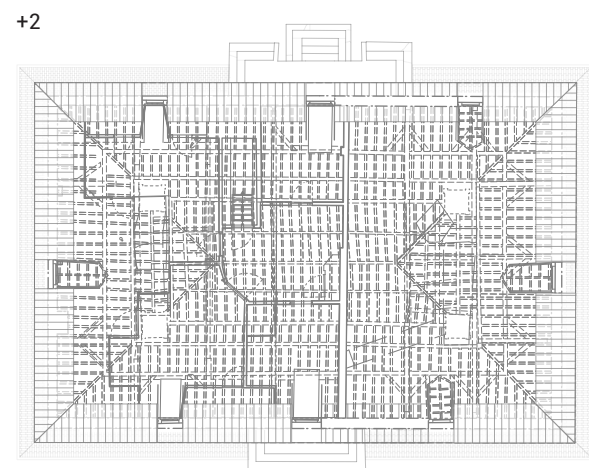
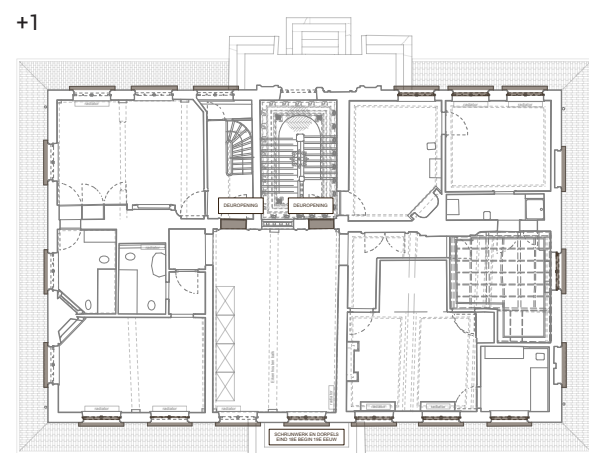
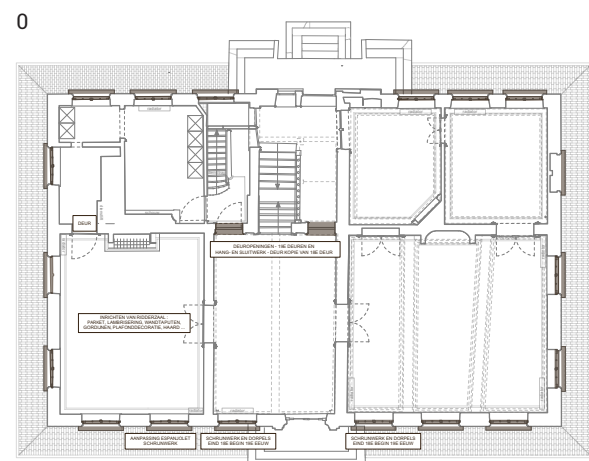
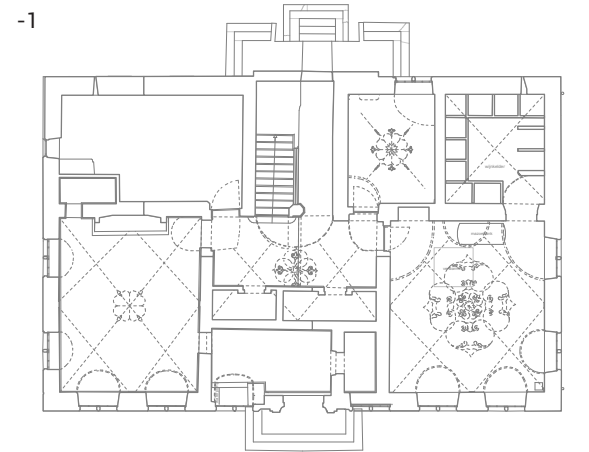
Na het overlijden van Emmanuel vanden Meersche in 1791 kwam het kasteeldomein in het bezit van de familie de Lichtervelde. Marie Anne vanden Meersche, dochter van Alexander en zus van Emmanuel, huwde in 1732 met Charles Francois de Lichtervelde (1712-1767). Het is hun zoon Charles Joseph de Lichtervelde die in 1791 in het bezit kwam van het kasteeldomein.

Hij zal een aantal wijzigingen doorvoeren aan het kasteel. De vensteropeningen in de buitengevels van het kasteel werden op het einde van de 18de of begin van de 19de eeuw aangepast. De vensteropeningen werden verlaagd en voorzien van arduinen dorpels en nieuwe, houten ramen. Hierbij werd het bovenste deel van de oude vensteropening dichtgemetseld met een ander type baksteen. Bij de noordelijke zijgevel werd de zone tussen de vensteropeningen van de eerste en tweede bouwlaag aangepast (ander metselwerk). Hoogstwaarschijnlijk gingen deze werken gepaard met het uitbreken van de witte natuurstenen kruisramen die kenmerkend zijn voor de bak- en zandsteenstijl.

De gevels waren in deze periode voorzien van een (dunne) bepleistering of een schildering om de bouwsporen aan het zicht te onttrekken. In deze periode werden ook de geprofileerde waterlijsten (= horizontale lijst die uitspringt uit de gevel om het regenwater van de gevel te weren) afgekap't om de gevel volledig te kunnen bepleisteren. De eind 18de of begin 19de-eeuwse ramen bleven in het merendeel van de vensteropening tot op heden bewaard. De roedenverdeling van een aantal ramen werd wel aangepast.

voorgevel kasteel

voorgevel kasteel

gelijkvloers - ramen

detail raam

voorgevel kasteel

FASE 4: JORIS VERGAUWEN

De familie de Lichtervelde verkocht het kasteeldomein in 1883 aan Georges (Joris) Eduard Vergauwen-Delacourt. Joris Vergauwen was van 1884 tot 1905 burgemeester van Berlare. Hij zal verschillende verbouwingswerken aan het kasteel laten uitvoeren:

-Inrichting van de ridderzaal / zaal de 'Vlaamse Leeuw':

Op de gelijkvloerse verdieping van het kasteel werd in één van de salons ingericht in een sobere, neo-Vlaamse renaissancestijl. De ruimte werd voorzien van een nieuwe parketvloer, houten lambriserings, wandtapijten (en bijhorende gordijnen, afkomstig van Gobelin), en plafonddecoratie in papierstuc (carton pierre). De open haard dateert eveneens uit deze verbouwingcampagne. De bepleisterde schouwboezem is gedeeltelijk voorzien van een houten bekleding met glas-in-loodpaneel. De metalen plaat van de haardwand werd gedecoreerd met het 'wapenschild' van Vergauwen: gestileerde goudsbloem en de letter V. De houten roedenverdeling van de ramen in deze ruimte werden aangepast en er werden nieuwe spanjoletten voorzien. In de deuropening naar de bijkeuken werd in deze periode een nieuwe deur geplaatst. De ruimte werd gebruikt als eetzaal en stond via de bijkeuken en een goederenliftje rechtstreeks in verbinding met de keuken op de kelderverdieping.

-Aanpassing van de inkomhal en realisatie van een dienstrap: Vermoedelijk verdween in deze periode de 18de-eeuwse landschapsschildering van Jan Katali. Een nieuwe tegelvloer werd in de inkomhal geplaatst. De traphal werd voorzien van een nieuw stucwerkplafond. We vermoeden dat Vergauwen eveneens de dienstrap naast de hoofdtrap liet bouwen. Het is ook mogelijk dat de dienstrap in opdracht van de familie Roos gerealiseerd werd. De inrichting van de zolderverdieping met verschillende kamers gaat samen met de realisatie van de dienstrap.

- Wijzigen van de (achter)gevel aan de Frankrijkstraat en decaperen van de gevels:

De (dunne) bepleistering of beschildering van de gevels werd op het einde van de 19de eeuw verwijderd. De deuropeningen in de voor- en achtergevel werden voorzien van een nieuwe houten deur met glasinvulling. Na het decaperen van de gevels werden de vensteropeningen voorzien van een imitatieschildering: negblokken (= grote steen in de omlijsting van een raam) en ontlastingsbogen met 'witte natuursteen'. De vensteropeningen waren eveneens voorzien van buitenluiken. De ramen in de vensteropeningen van de kelderverdieping dateren uit de late 19de of begin 20ste eeuw. In de achtergevel in de Frankrijkstraat werd centraal een nieuw stuk gevel

geïntegreerd. Het betreft een rijkelijk gedecoreerde, blauwe hardstenen omlijsting in eclectische stijl met driehoekige bekroning, waarin de rondboogvormige deuropening met zijlichten en gekoppelde rondboogvensters gevat zijn.

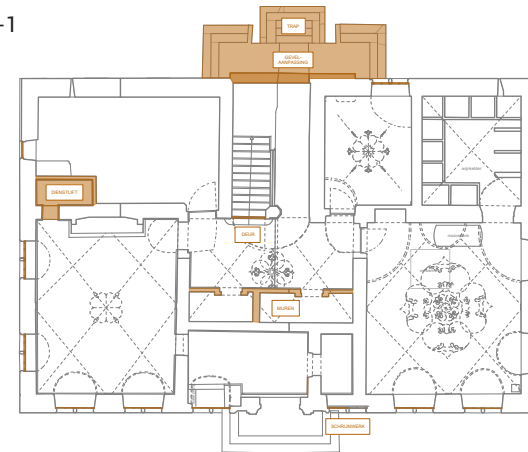
-Overige interieuraanpassingen in het kasteel:

In het interieur van het kasteel werden verschillende interieuraanpassingen doorgevoerd die toe te schrijven zijn aan deze of volgende bouwperiode (familie Roos-Jonas). De opdeling van de ruimtes aan zijde Frankrijkstraat op het gelijkvloers en de verdieping zijn te dateren uit deze periode. Hierbij werden ook nieuwe schouwen gerealiseerd. Bij de realisatie van de nieuwe scheidingswanden in de verschillende ruimtes werd recuperatiemateriaal gebruikt.

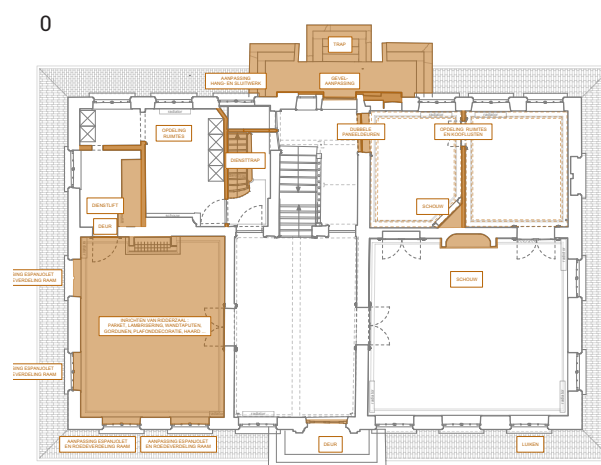

achtergevel kasteel

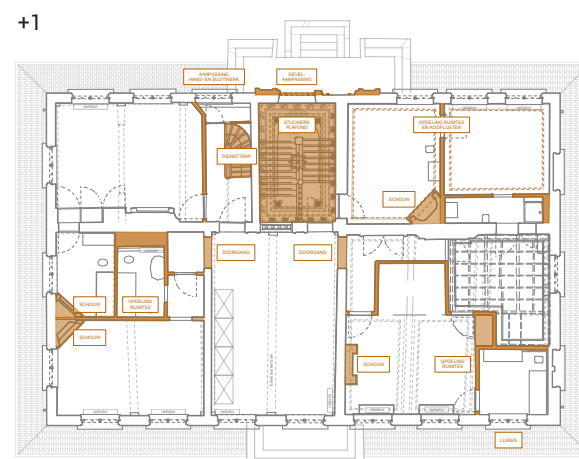
-1

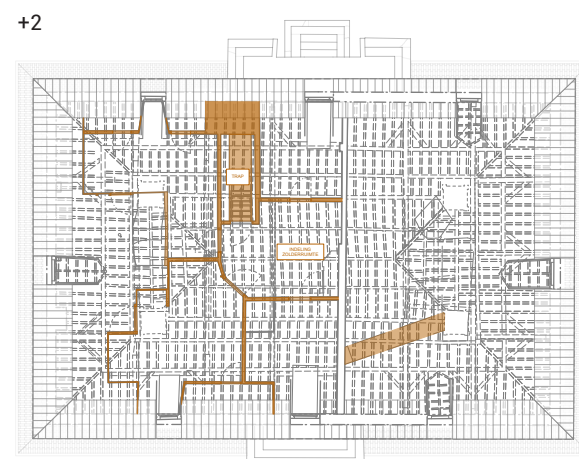
0

+1

+2

verdieping stucwerkplafond

gelijkvloers - ridderzaal

gelijkvloers - gordijnen en wandtapijten

gelijkvloers - spanjoletten ramen

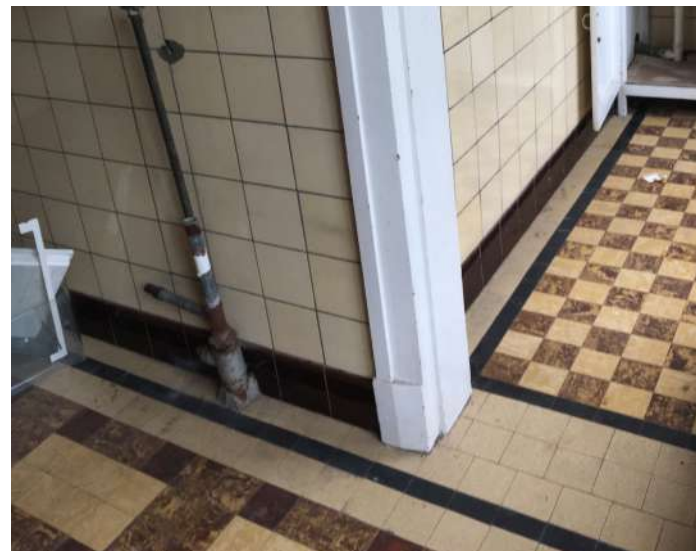
FASE 5: FAMILIE ROOS-JONAS

In 1906-1907 werd het kasteeldomein verkocht aan nijveraar Emile Roos-de Hemptinne uit Schaarbeek. In 1914 kwam het kasteeldomein in bezit van hun kinderen. De familie Roos voerde wellicht geen ingrijpende verbouwingswerken door aan het kasteel. Uit de bewaarde gebleven prentbriefkaarten blijkt dat het exterieur van het kasteel onveranderd blijft sinds de verbouwingswerken onder impuls van burgemeester Vergauwen.

In het interieur werden wellicht wel een aantal aanpassingen doorgevoerd, zoals het plaatsen van een nieuwe tegelvloer in de inkomhal bestaande rode en zwarte tegels vermoedelijk van Welckenraedt (W op achterzijde van de tegel)(ca. 1925-1930).

Na het overlijden van Emile Roos in 1933 werd het kasteeldomein openbaar verkocht. De verkoop werd echter niet toegewezen, waardoor de opdeling van het kasteeldomein vermeden werd. Suzanne Roos, dochter van Emile Roos, kocht het kasteeldomein in 1934. In het kadaster is er echter sprake van een erfenis: 1934 erfde Fernand Jonas-Roos, geneesheer uit Elsene, het kasteeldomein.

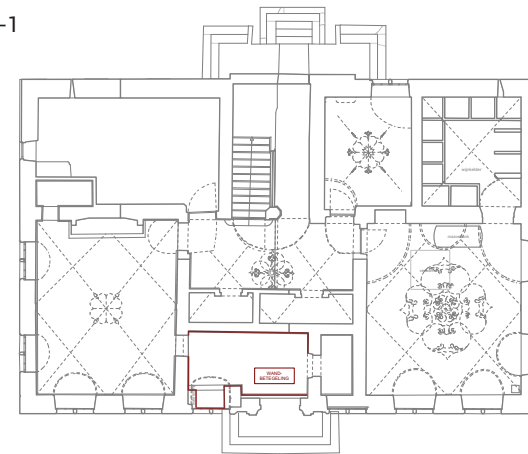
In het midden van de 20ste eeuw (ca. 1940-1960) werden nog een aantal verbouwingswerken doorgevoerd aan het interieur van het kasteel. Hier werden de keukenruimtes verbouwd: nieuwe tegelvloer, wandbetegeling en keuken uitrusting (kasten, wastafels ...). De toiletten werden eveneens voorzien van een nieuwe wandbetegeling, net als het schotelhuis op de kelderverdieping.

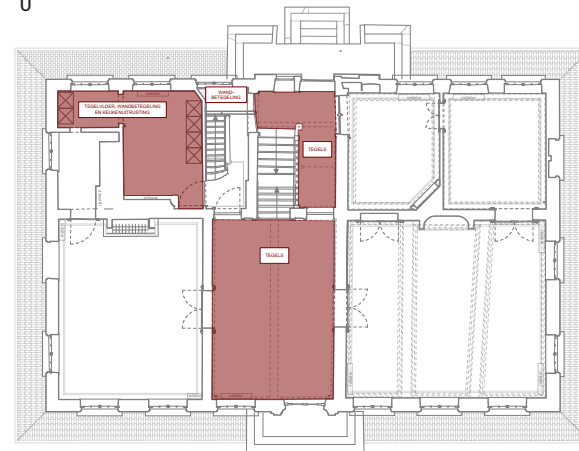
gelijkvloers - keuken

In 1979 erfde Victor Nicod-Jonas het kasteeldomein. Het bleef in het bezit van de familie Nicod tot de verkoop aan de gemeente Berlare in 2008.

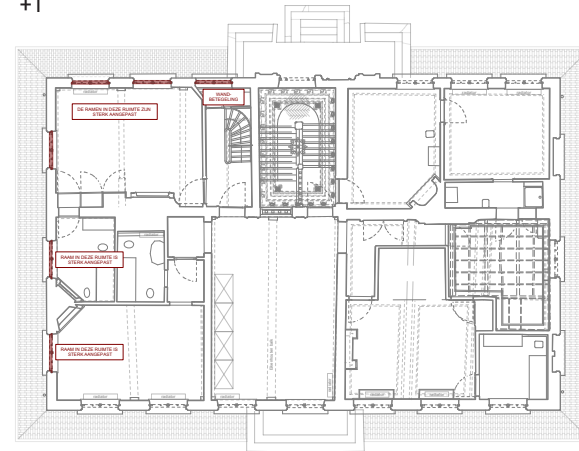
-1

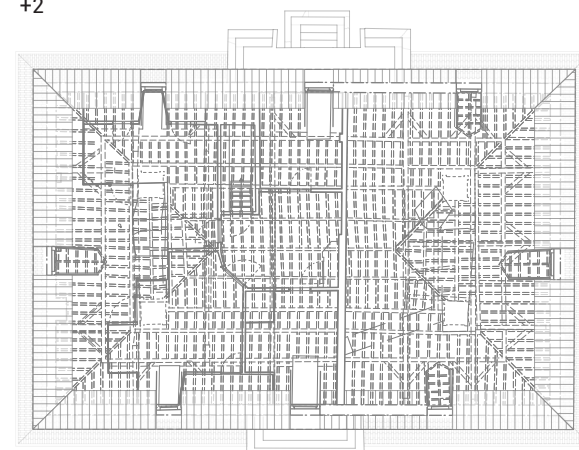
0

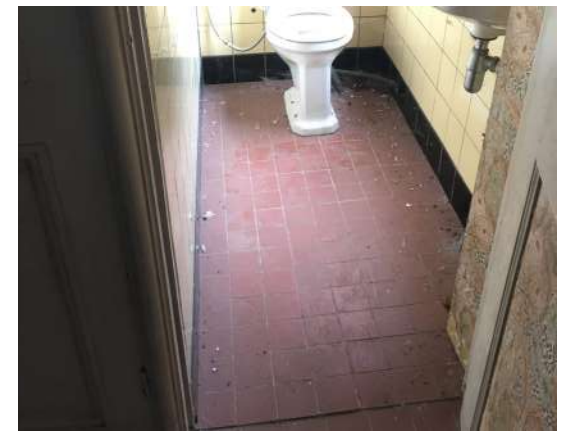
+1

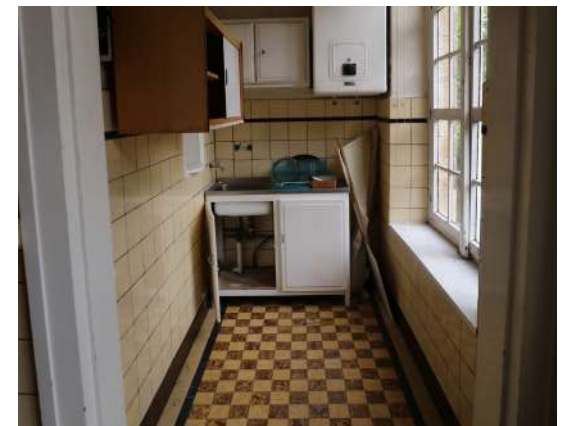
+2

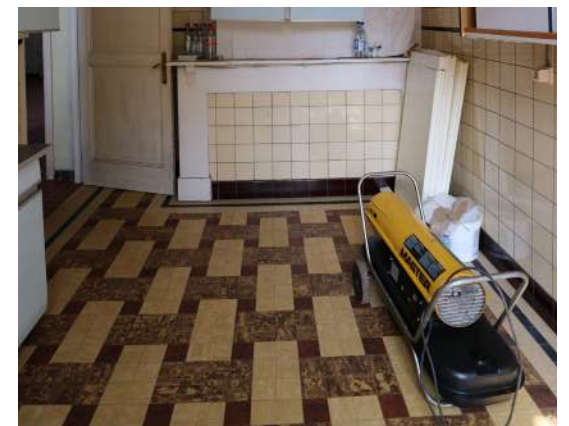
gelijkvloers - inkomhal

gelijkvloers - toilet

gelijkvloers - keuken

gelijkvloers - keuken

3. Evolutie noordelijk bijgebouw

FASE 2: FAMILIE VAN DEN MEERSCHÉ

Op basis van onderzoek kunnen we stellen dat in de periode van ca. 1720-1760 de dienstgebouwen op het voorplein gebouwd werden. De dienstgebouwen in rococostijl met stallen (noordzijde) en koetshuis (zuidzijde) werden gebouwd na de sloop van het neerhof. Het baksteenformaat van het zuidelijke deel van het kasteel is hetzelfde als deze van de bijgebouwen.

Beide gebouwen werden parallel tegenover elkaar gebouwd aan beide zijden van het voorplein van het kasteel. Ze zijn op dezelfde manier opgebouwd en bleven goed bewaard (mits een aantal latere verbouwingen). Er bleven eveneens sporen bewaard van een rode afwerkingslaag met geschilderde witte voegen. De 18de-eeuwse gevels bestonden uit het centrale gedeelte met rondbogenarcade op vlakke pilasters en hoger oplopende halsgevel met stucwerkdecoratie in rococostijl geflankeerd door driehoekige frontons. De uiterste traveeën waren opgebouwd uit een centrale deuropening, bekroond door stucwerkdecoratie met mannen- of vrouwenbuste en twee kleine rechthoekige vensteropeningen. Dit bleef gedeeltelijk bewaard in het noordelijk dienstgebouw. Boven de deuropening bevindt zich in het dak een dakkapel met segmentboogvormige bekroning. De blinde zijgevels t.h.v. het kasteel zijn centraal voorzien van een pseudo dakvenster met blinde oculus (= ovaal raam in muur van bovenste verdieping) omgeven door rococo-stucwerkdecoratie.

In het noordelijk dienstgebouw zijn op de gelijkvloerse verdieping de (latere conciërge) woning, de 18de-eeuwse paardenstal, andere stallen en toilet gelegen. Op de bovenverdieping bevinden zich de slaapkamer van de koetsier (= de latere zogenaamde fruitkamers) en zolders, die in de 19de of begin 20ste eeuw tot kamers werden ingericht. De deuropeningen in de voorgevel van de noordelijk vleugel zijn ingevuld met originele, opgeklampte deuren (= type deur met klampen (horizontaal) aan binnenzijde en verticale beplanking aan buitenzijde) uitgezonderd de uiterst rechtse travee. Bij de meeste deuren bleef ook het origineel hang- en sluitwerk bewaard. De vensteropeningen werden in een latere bouwphase aangepast. In de geveltop bevinden zich twee rechthoekige vensteropeningen die oorspronkelijk met luiken ingevuld waren en toegang gaven tot de hooizolder waar het hooi voor de paarden werd opgeslagen.

In het interieur van het noordelijk dienstgebouw bleven op het gelijkvloers en de verdieping ook een aantal originele, rode aardewerktegelvloeren bewaard. De plafonds zijn ofwel vlak bepleisterd over de moerbalken

heen ofwel is de balkenzoldering zichtbaar gebleven. De moerbalken rusten op (geschilderde), geprofileerde, natuurstenen kraagstenen. In de originele paardenstal bleven de houten voederbakken met betegeling bewaard, terwijl de oorspronkelijke vloer en tussenschotten verdwenen zijn. De trap naar de eerste verdieping is een originele, 18de-eeuwse trap. Op de ruimtes met de tegelvloeren na is de rest van de eerste verdieping (hooizolder) voorzien van een houten plankenvloer opgebouwd uit planken van 25-26 cm breed. Bij de inrichting van de hooizolder tot kamers (19de of begin 20ste eeuw) werden verschillende oude, opgeklampte deuren en 18de-eeuwse paneeldeuren gerecupereerd.

gelijkvloers - voederbakken

gelijkvloers - voederbakken

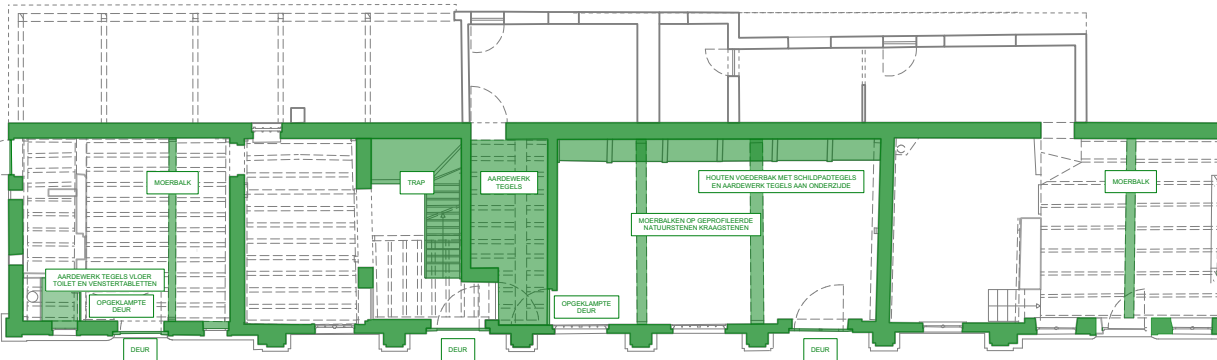
gelijkvloers - tussenruimte

zuidgevel bijgebouw noord

gevel zuid

0

+1

FASE 4: JORIS VERGAUWEN

FASE 5: FAMILIE ROOS-JONAS

De gevels van de bijgebouwen waren in de 18de eeuw voorzien van een (dunne) bepleistering of beschildering. Deze afwerking werd vermoedelijk op het einde van de 19de eeuw verwijderd.

Op de gelijkvloerse verdieping werden de oostelijke ruimtes verbouwd tot conciërgewoning. Deze bestemming tot conciërgewoning wijzigde in 1904 in het kadaster. De bestaande vensteropeningen van dit gedeelte werden vergroot en de deuropening werd versmald en verlaagd. De deur- en vensteropeningen werden ingevuld met nieuw schrijnwerk uit de eerste helft van de 20ste eeuw. De ramen bleven bewaard, maar de deur werd in de tweede helft van de 20ste eeuw vervangen. Het interieur van de conciërgewoning werd in het midden-derde kwart van de 20ste eeuw opnieuw heringericht (= huidige aankleding). De uitbreiding aan de achterzijde van het gebouw dateert eveneens uit deze periode.

De zolderverdieping van het noordelijk dienstgebouw werd in deze periode ingericht in verschillende kamers, waarbij recuperatiemateriaal gebruikt werd.

zuidgevel bijgebouw noord

kamers verdieping

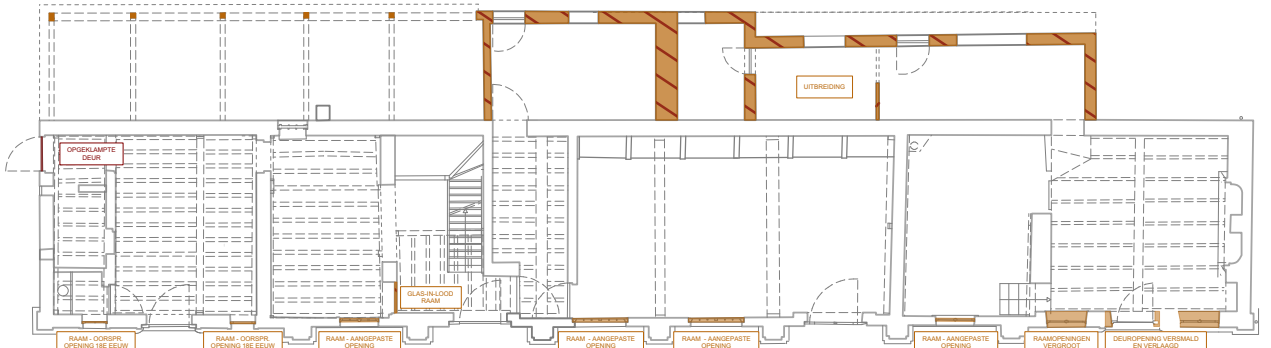
noordgevel bijgebouw noord

conciërgewoning gelijkvloers

gevel zuid

0

+1

3. Evolutie zuidelijk bijgebouw

FASE 2: FAMILIE VAN DEN MEERSCHÉ

Op basis van onderzoek kunnen we stellen dat in de periode van ca. 1720-1760 de dienstgebouwen op het voorplein gebouwd werden. De dienstgebouwen in rococostijl met stallen (noordzijde) en koetshuis (zuidzijde) werden gebouwd na de sloop van het neerhof. Het baksteenformaat van het zuidelijke deel van het kasteel is hetzelfde als deze van de bijgebouwen.

Beide gebouwen werden parallel tegenover elkaar gebouwd aan beide zijden van het voorplein van het kasteel. Ze zijn op dezelfde manier opgebouwd en bleven goed bewaard (mits een aantal latere verbouwingen). Er bleven eveneens sporen bewaard van een rode afwerkingslaag met geschilderde witte voegen. De 18de-eeuwse gevels bestonden uit het centrale gedeelte met rondbogenarcade op vlakke pilasters en hoger oplopende halsgevel met stucwerkdecoratie in rococostijl geflankeerd door driehoekige frontons. De uiterste traveeën waren opgebouwd uit een centrale deuropening, bekroond door stucwerkdecoratie met mannen- of vrouwenbuste en twee kleine rechthoekige vensteropeningen. Dit bleef goed bewaard in het zuidelijk dienstgebouw. Boven de deuropening bevindt zich in het dak een dakkapel met segmentboogvormige bekroning. De blinde zijgevels t.h.v. het kasteel zijn centraal voorzien van een pseudo dakvenster met blinde oculus (= ovaal raam in muur van bovenste verdieping) omgeven door rococo-stucwerkdecoratie.

Het zuidelijk dienstgebouw omvatte een koetshuis met twee aanpalende ruimtes en een zolderverdieping, die gebruikt werd als stockageplaats (tuingerief, ladders, tonnen ...). De gevelopbouw bleef in zijn oorspronkelijke toestand bewaard: zes poortopeningen met houten poorten en bij de uiterste traveeën telkens een deuropening geflankeerd door twee kleine, rechthoekige vensteropeningen. In twee vensteropeningen (geveldeel nabij het kasteel) bleef het origineel, 18de-eeuws schrijnwerk bewaard. Het betreft houten ramen die opgehangen zijn met driedelige scharnieren (plaatjes met schouderboogvormige uiteinden) en voorzien zijn van een ronde knop op vierlobbige plaat en een wervel (sluiting van het raam). De raamvleugels zijn voorzien van een houten roedenverdeling. De vensteropeningen zijn eveneens voorzien van betegelde venstertabletten met rode aardewerk tegels. De twee buitenste poorten werden later tot vensteropening verbouwd.

Ook hier zijn er bepleisterde troggewelven (=gemetselde gewelven die bestaan uit segmentbogen) en zichtbare en bepleisterde balkenzolderingen met moerbalken op natuurstenen consoles/kraagstenen aanwezig. De

kraagstenen en een aantal moerbalken hebben een oudere vormgeving (17de eeuw) dan de 18de-eeuwse dienstgebouwen. In de ruimte op de tussenverdieping bevinden zich grote muurankers. Dit doet ons vermoeden dat dit dienstgebouw gerealiseerd werd op de plaats van het woonhuis van het neerhof en waarbij delen ervan gerecupereerd en hergebruikt werden in het nieuwe dienstgebouw.

noordgevel bijgebouw zuid

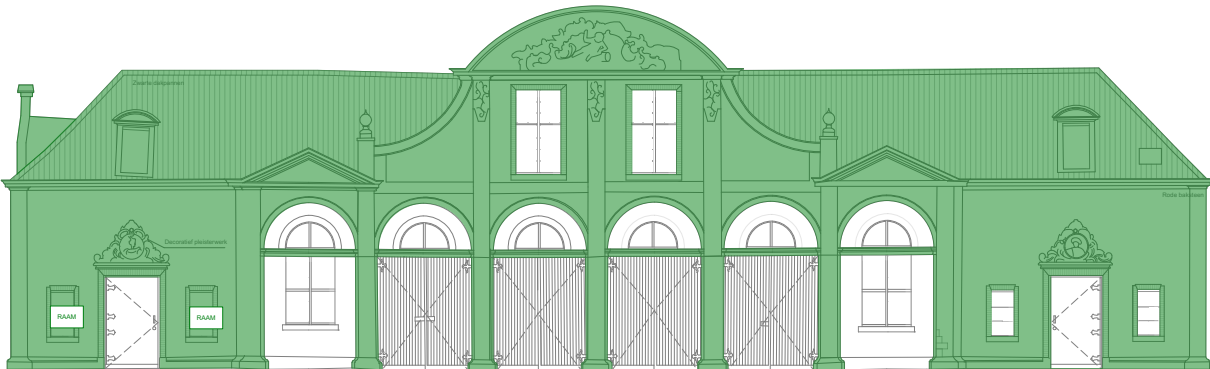
ruimte gelijkvloers

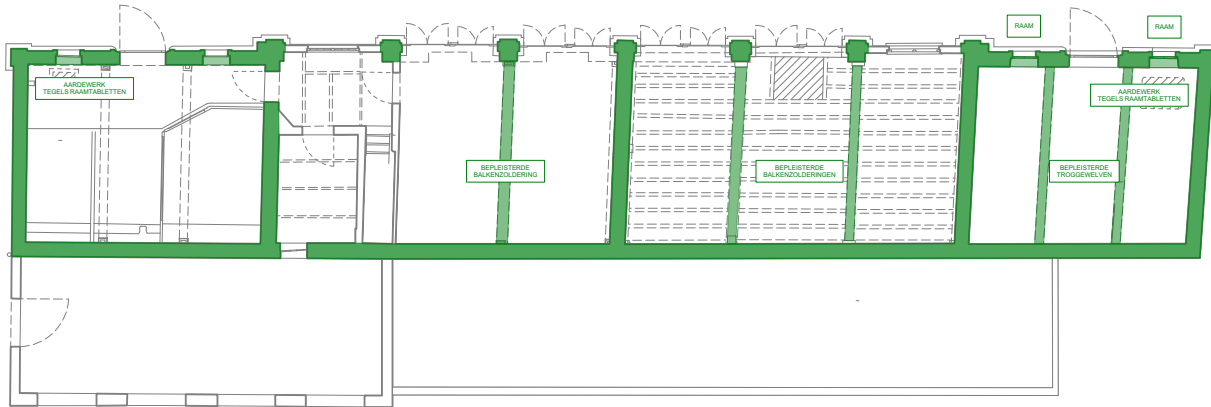
dak verdieping

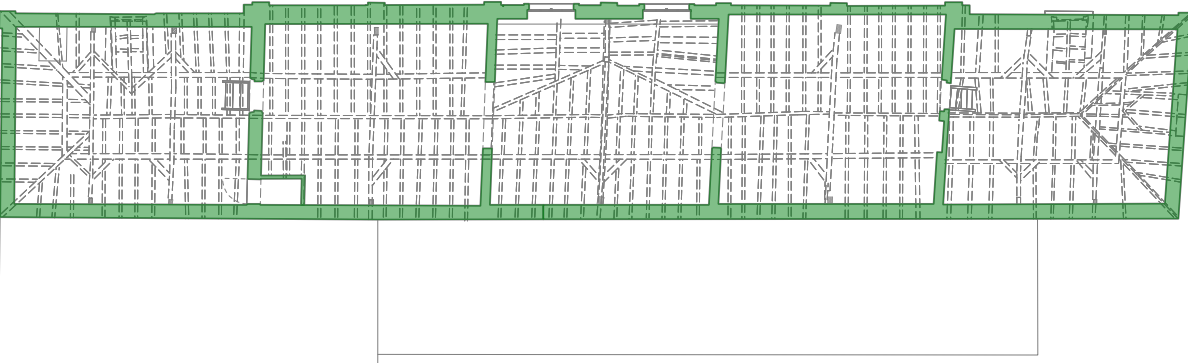
noordgevel bijgebouw zuid

gevel noord

0

+1

FASE 4: JORIS VERGAUWEN

FASE 5: FAMILIE ROOS-JONAS

De gevels van de bijgebouwen waren in de 18de eeuw voorzien van een (dunne) bepleistering of beschildering. Deze afwerking werd vermoedelijk op het einde van de 19de eeuw verwijderd.

Het zuidelijk dienstgebouw werd in deze periode verbouwd en uitgebreid. De voorgevel werd voorzien van nieuwe, houten dubbele poorten en bij deze werken werden twee poortopeningen verbouwd tot vensteropening.

In het interieur werden de westelijke ruimtes verbouwd tot paardenstal, zadelkamer, bijruimte met pomp en haard en kamer op de tussenverdieping. De vloeren, wand- en plafondaafwerking, de inrichting voor de paarden, open haard, pomp, binnendeuren en trap dateren uit de late 19de-begin 20ste eeuw.

Naast de paardenstal in het westelijke deel waren ook de kleine woning van de paardenknecht (oostelijk) en de bergruimte voor de koetsen gelegen (centraal).

Duiventoren

In deze periode werd ook de duiventoren achteraan het zuidelijk dienstgebouw gerealiseerd. Het langwerpig volume werd gebruikt als kippen- en eendenhok, terwijl de centrale toren gebruikt werd voor duiven..

paardenstal

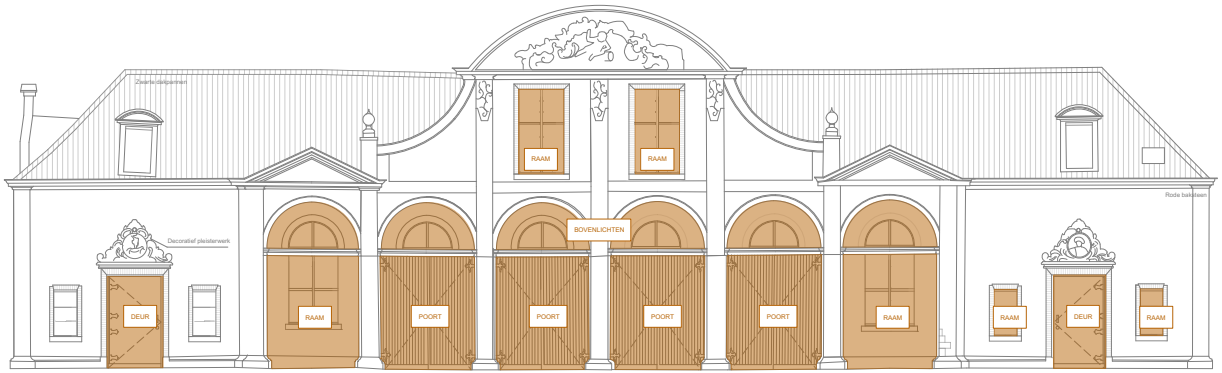
paardenstal

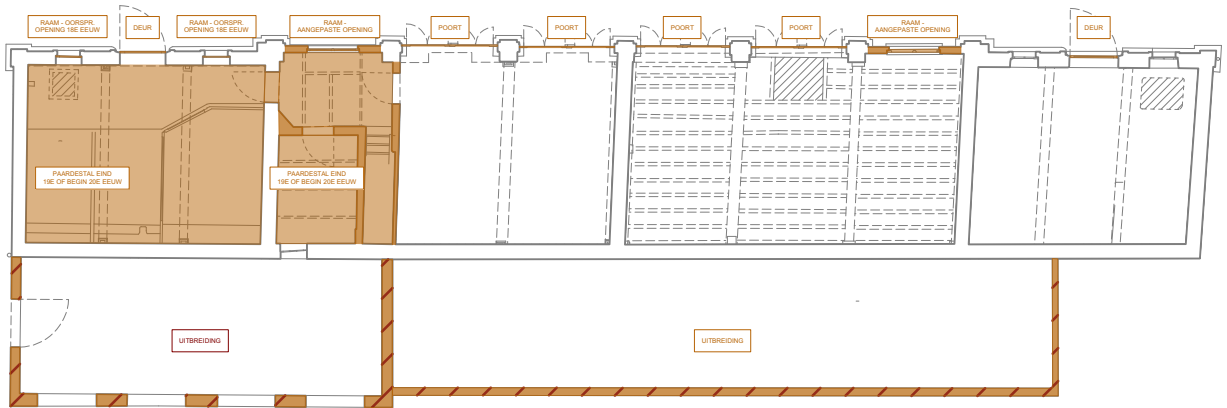
zadelkamer

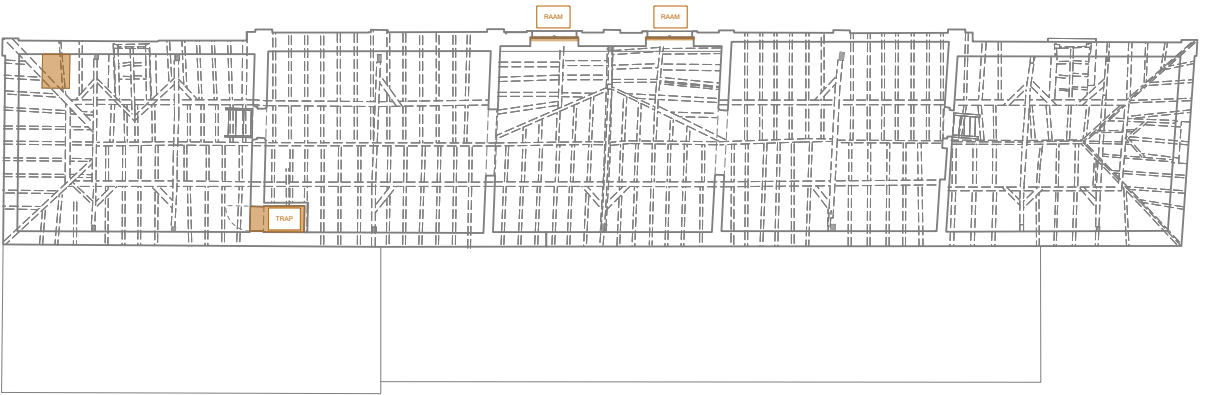
duiventoren

gevel noord

0

+1